

Datum
2022-02-03

Diarienummer
15285-2021

Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se
nisrin.khedr@regeringskansliet.se

Vägen mot fossiloberoende jordbruk - SOU 2021:67

Er beteckning: N2021/02166

Länsstyrelsen i Norrbottens län yttrar sig härmed över rubricerat betänkande gällande förslag som bidrar till både målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja och klimatmålen och som förbättrar drivmedels- och livsmedelsberedskapen.

SAMMANFATTNING

Utredningen beskriver på ett bra sätt de utmaningar som en omställning till ett fossiloberoende jordbruk innebär. Det är av stor vikt att lönsamheten för svenskt jordbruk inte försämras i och med omställningen. Svenskt jordbruk har i jämförelse med andra länder låga utsläpp av växthusgaser och det är nödvändigt för ett framtida hållbart jordbruk. Men det är viktigt att den ekonomiska och sociala hållbarheten stärks i jordbruket för att vi ska kunna få en hållbar tillväxt. Det är en förutsättning för att öka försörjningsförmågan i landet, som är viktigt ur många strategiska aspekter. Jordbruket har en lång period med negativa vinstmarginaler som behöver brytas för att det ska kunna åstadkommas.

Länsstyrelsen tillstyrker de flesta förslagen i betänkandet. Av särskild betydelse ser vi positivt på förslaget om jordbruksavdrag. Avdraget kan skapa en bra möjlighet för företagen att konsolidera sig med obeskattade medel. Ett exempel är amorteringar på lån för tillgångar som idag saknar avskrivningsmöjligheter, typ jordbruksmark och skogsmark.

Länsstyrelsen påtalar samtidigt några bedömda risker (brister) och svagheter som inte uppmärksammas i betänkandet fullt ut. Framför allt borde betänkandet belyst mer hur förslagen stödjer de grupper av jordbruksföretag som behöver åtgärderna mest. Här menar Länsstyrelsen att det finns risk att förslagna åtgärder missar avsedda målgrupper. Vidare menar Länsstyrelsen att utredningen har berört produktivitetsfrågan knapphändigt. Likaså har utredningen, enligt vår uppfattning, inte tillräcklig utsträckning belyst resultat- och lönsamhetssituationen i jordbruket. Frågan är av mycket större dignitet än vad betänkandet tar upp.

En hållbar tillväxt är för Norrbottens län viktigt för sysselsättning, beredskap men även för att det finns en hel del outnyttjade jordbruksresurser i länet. Men ökad produktion i fredstid bygger på att den går att sälja på marknaden med acceptabla marginaler för alla led i livsmedelskedjan. Det är viktigt för att jordbruket som har de sämsta marginalerna i livsmedelskedjan. Att lyckas med det kräver produktutveckling, nya affärsmodeller och nya marknadskanaler.

YTTRANDE

Ett större grepp på helheten i jordbrukets klimatpåverkan krävs

Utredningen har som syfte att bidra till att klimatmålen nås och att begränsa jordbruket klimatpåverkan. Greppas klimatkoll har analyserat klimatpåverkan på många gårdar i Sverige. Gemensamt för många av de analyserna, speciellt på djurgårdar, som dominerar i Norrbotten, är att man ser att drivmedlets påverkan är ofta liten på klimatavtrycket i jämförelse med andra delar i verksamheten. Detta beror givetvis på driftsinriktning. På ett exempel från en gård i Norrbotten med 85 mjölkkor med hög avkastning är energi och gödselmedel endast 9% av gårdens samlade utsläpp. Dessutom har gården en kolsänka i jordbruksmarken som är 18% av utsläppen på grund av vall och organiskt material. Fodersmältning är 44% av utsläppen, foderinköp motsvarar 17%. För att nämna de två största utsläppen.

Utredningen har belyst samma sak. Naturligtvis är det lovvärt att utredningen hanterar fossila utsläpp och föreslår styrmedel för minskning. Men det hade varit önskvärt om utredningen hade kopplat ett större grepp på frågan på klimatutsläppen. Det är tyvärr ganska vanligt förekommande i Jordbrukssverige att om man diskuterar åtgärder för att minska klimatpåverkan så kommer man just till gödsel och fossila drivmedel. Av någon anledning verkar det svårt att hålla koll på vad som är stort och smått i debatten och fokus på åtgärder.

Utfasningen av återbetalningen av drivmedelsskatten leder till en högre drivmedelskostnad. Det kan påverka förbrukningen nedåt som är positivt ur klimatpåverkans synvinkel. Men ett företag kan inte dra ner på förbrukningen hur mycket som helst utan att det påverkar produktion och verksamheten. Resultaten i företagen försämras vilket tar fokus från klimatförbättrande åtgärder.

I exemplet från en mjölkgård i Norrbotten noterar vi vallens betydelse för att binda växthusgaser. En väl utvecklad åkerjord som har hög naturlig avkastningsförmåga och moderna odlingstekniker har stora förutsättningar att nyttja insatsmedel med en högre verkningsgrad och kan reducera utsläppen. Den kolsänkan är dubbelt så hög som utsläppet från energi och gödselmedel.

Ett väl utvecklat produktionsmanagement (den praktiska delen), dvs hur bra man är praktiskt i produktionen och hur man utför de olika värdeskapande aktiviteterna i den biologiska produktionen har mycket stor betydelse för avkastning och resursutnyttjande. Det är långt kvar innan den genetiska potentialen utnyttjas hos växter och djur, så det finns stor förbättringspotential (produktionen når bara ca 50% av den genetiska potentialen). För att nå högre nivåer behöver man fokusera på vad som begränsar produktionen och eliminera det. I den svenska produktionen finns det ett antal faktorer som begränsar produktionen. Ett exempel är markpackning.

Ett väl utvecklat produktionsmanagement bygger på att man gör rätt i alla de steg som finns i produktionsprocessen. En förbättring av produktionsmanagementet har mycket stor påverkan på förbättrad produktivitet, resultat och lönsamhet samt minskad klimatpåverkan per kg producerad produkt. De går hand i hand.

Datum
2022-02-03

Diarienummer
15285-2021 15285-
2021

Produktionsmanagement är ofta det som har den största betydelsen när man listar de faktorer som skiljer framgångsrika företag från mindre framgångsrika företag. Ska vi öka jordbrukets konkurrenskraft och reducera klimatpåverkan så ska stora åtgärder inriktas på detta område. Tyvärr behandlar utredningen produktivetsfrågan mycket begränsat, vilket hade kunnat utvecklas betydligt mer.

Ett rejält krafttag för att lyfta företagens vinstnivåer och lönsamhet

I betänkandets avsnitt som har behandlats i detta yttrande, har utmaningar som finns kring jordbruksföretagens behov av att kraftigt lyfta vinstnivåerna tagits upp. Detta för att säkerställa en god ekonomisk hållbarhet. I utredningen har bara konstaterats låg lönsamhet utan att reflektera var den bör vara för att uppnå hållbarhet. Utredningen borde ha fokuserat mer på detta.

Vinstmarginalen måste förbättras med 7 % + ca 1 % (utebliven återbetalning dieselskatten) för att företagen ska ha ett oförändrat resultat med utnyttjat jordbruksbidrag. Det betyder då att det är oförändrad inbetalning av egenavgifter och skatt på förvärvsinkomst, för oförändrad social situation. Ska det lyckas så krävs antingen kraftigt förbättring av produktiviteten eller höjda producentpriser med minst 10 % (företagen har kanske högst 80% av intäkterna från produktion). Sannolikt behövs det en kombination av båda.

För att åstadkomma detta behövs enligt Länsstyrelsens uppfattning följande insatser:

- Ett omfattande internt förbättringsarbete i jordbruksföretagen för att förbättra produktiviteten, speciellt produktionsmanagement. För att det ska bli verklighet så bör kompetensåtgärderna i landsbygdsprogram och livsmedelsstrategier ha större effekt på företagens utveckling. Det är en utmaning för alla aktörer i kompetensutvecklingskedjan
- En utveckling av jordbruksföretagens intäkter genom utveckling av affärsmodeller som startar i primärproduktionen och förstärker vinstmarginalerna i det ledet. Det behövs givetvis även utveckling av affärsmodeller i förädlingsledet som kan stärka deras betalningsförmåga till jordbruket. En stor utmaning i livsmedelsstrategin.

Förslaget om lägre skattekostnad riskerar missa avsedda målgrupper

Visserligen visar ovanstående beräkning att införande av jordbruksavdraget ger en genomsnittlig minskning av skattekostnaden via lägre total skatt, men det är mycket osäkert om det når de företag som verkligen behöver det. De företag med svaga resultat kanske inte kan utnyttja jordbruksavdraget. Om dessutom återbetalningen på dieselskatten ska fasas ut så försvinner den enda säkra kostnadsminskningen för de svaga företagen. Bränslekostnaden stiger i alla företag. Företagens resultat försämras. Motsvarande fördyring på drivmedel minskar utrymmet för jordbruksavdrag.

Datum
2022-02-03

Diarienummer
15285-2021 15285-
2021

Nyetablerade företag kan också sannolikt vara företag med svagt resultat då det tar ett tag att bygga upp önskvärda marginaler. Den gruppen drabbas direkt av de effekter som belysts ovan. Kanske inte vad utredningen hade förväntat sig.

Otydlighet kring föreslaget regelverk

Kommer outnyttjat jordbruksavdrag att kunna sparas? Kommer den fullt ut kunna användas vid förlostavdrag? Utredningen ger inte tydligt svar på hur om jordbrukaravdraget påverkar balansräkningen. Kommer den att påverka räntefördelningsunderlagen? Kommer den påverka reavinstskatteberäkningen?

Jordbruksavdraget som enskild åtgärd och som ekonomist styrmedel har egentligen ingenting att göra med hur jordbruket och skogsbruket blir mer fossilfritt och fossiloberoende. Gynnar företag med hög vinstförmåga. Företag som redan tidigare är välkonsoliderade och har större möjligheter till goda resultat kan utnyttja jordbruksavdraget mer. Risk finns för en snedare förmögenhetsomfördelning på grund av jordbruksavdraget.

Risk för sämre social hållbarhet

Förslaget om jordbruksavdrag kan få negativa konsekvenser av en annan dignitet för samma företag som har svagt resultat (som enligt statistik är det genomsnittliga jordbruksföretaget) och nyetablerade jordbrukare. Har de företagen ett nollresultat så kan de inte utnyttja jordbruksavdraget. Om ett jordbruksföretag har ett resultat som motsvarar en modest ägarlön och skatt på motsvarande (egenavgifter och förvärvsinkomst) så kan de utnyttja jordbruksavdraget. Men då kan deklarerad förvärvsinkomst bli så låg att de riskerar bli av med pensionsavsättningar samt deklarerad förvärvsinkomst (underlag för sjuklön, ev. föräldrapenning). Det blir en klart försämrad social situation. Visserligen kan en företagare välja att dra ner sitt resultat kraftigt och leva på det kassaflöde som genereras av jordbruksavdraget. Men den sociala tryggheten i företagandet är borta. Att då resonera om att detta skulle resultera i kostnadsbesparingar för företagen är kanske korrekt, men är ensidigt och på gränsen till oansvarigt mot denna företagargrupp då den sociala situationen skulle påverkas kraftigt. Dessutom skulle det kunna leda till negativa skattekonsekvenser om en företagare lever av kontantuttag utan att beskatta det. De kan så småningom leda till ett negativt eget kapital om påverkar räntefördelningen i en icke önskvärd riktning.

Den uteblivna återbetalningen av dieselskatten påverkar svaga företag och nyföretagare negativt. Dels så får företagen tappad likviditet då skatteåterbetalningen uteblir och den årliga drivmedelskostnaden ökar. Dels har företagen kanske inga eller små möjligheter att få en sorts kompensation skattemässigt av jordbruksavdraget. Visserligen kan en högre drivmedelskostnad påverka förbrukningen nedåt som är positivt för klimatpåverkan. Men ett företag kan inte dra ner på förbrukningen hur mycket som helst utan att det påverkar produktion och verksamheten. Resultaten i dessa företag blir en nettoförsämring med samma belopp som den uteblivna dieselskatten. Det blir då också en försämrad lönsamhet i det företaget. Även om det ligger i företagarens eget ansvar att säkerställa socialt skyddsnät så bör utredningen inte bortse från dessa aspekter i den sociala hållbarheten.

Affärsmodellernas betydelse

I betänkandet rekommenderas att satsningar görs på nya affärsmodeller för att kunna föra vidare högre kostnader för fossiloberoende produktion till övriga delar av livsmedelskedjan. Det är positivt. Det som man bör ha i åtanke är att det finns många saker i jordbrukets produktion som orsakar fördyringar jämfört med konkurrerande länder. Det är främst kostnader som är kopplade till att svensk produktion har en ekologiskt hållbarare produktion avseende miljö, klimat och djurvälstånd. Sett i det perspektivet är svensk produktion på en annan nivå än världsmarknaden så det borde gå att diskutera om det ens är samma produkt? Detta borde kunna gå att utveckla mer i nya affärsmodeller som skulle kunna ge jordbruksföretagen direkt bättre marginaler. Men de flesta aktörer i ledet efter primärproduktionen har världsmarknaden som dominerande prismodell. Det gör ekvationen svårare att få ihop för jordbruksföretagen.

En utveckling av affärsmodellerna bör fokusera på att skapa fler produktionslinjer, varumärken och prissegment än vad som finns idag i primärproduktionen. Grovt sett så finns det egentligen bara två som har stor betydelse; konventionell och ekologisk produktion. Men det borde finnas möjligheter att via nya affärsmodeller skapa mer unicitet i primärproduktionen. Det viktiga är att affärsmodellerna i sin helhet skapar mervärde hos primärproducenterna och inte enbart hos de kommande leden i värdekedjan. Vi observerar att många varumärken inte landar ner hos jordbrukaren. Ett exempel på det är att märkningen ”från Sverige” inte märks på gårdsnivå.

Satsningar som görs på forskning och utveckling av nya affärsmodeller bör ha ett ökat fokus på att skapa ökad intjäning på jordbrukarnivå. Det ska ej enbart handla om att kunna föra mer kostnader vidare i livsmedelskedjan, utan även att kunna erbjuda kunder och konsumenter ett värdeerbjudande som bättre stämmer överens om olika segments behov. Jordbruksföretagen behöver större möjligheter att ha fler alternativ än betalningsmodeller som bygger på världsmarknadspriser.

Det är bra att rådgivningsmodeller typ Klimatkollen och Energikollen får fortsätta inom Greppa Näringen. Det är dock av största vikt för både ökad lönsamhet och minskad klimatpåverkan att de kombineras med produktivitetshöjande kompetensåtgärder främst inom produktionsmanagement.

Breddad definition gällande konkurrenskraft och skatter

Det är viktigt att de beslut om åtgärder som tas är långsiktiga i en bransch där avskrivningstiderna är långa och vinstmarginaler och lönsamheten låg. Utredningen betonar att det finns behov av att jordbruksbranschen ökar sin lönsamhet. Det är en korrekt iakttagelse, men det saknas vissa begrepp. Utredningen redogör i stort sett korrekt för begreppen, men det behöver förtydligas på några punkter enligt nedan förslag.

Datum
2022-02-03

Diarienummer
15285-2021 15285-
2021

Går jordbruket med vinst?

Utredningen skriver på sidan 46:

Företagets resultat är skillnaden mellan företagets intäkter och kostnader.

Definitionen ovan är i sig korrekt, men i bilaga 3 (Fördjupat underlag till utredningen förslag om ett jordbruksavdrag) saknas definition av om jordbruksföretagen går med vinst eller förlust. För att veta om det är vinst eller förlust i verksamheten behöver dessutom jordbrukarnas ägarlön dras från jordbrukets nettoinkomst (definieras på sid 391 i tabell 2) vilket saknas.

Om vi gör ett enkelt antagande om att vi har antalet heltidssysselsatta beräknat till 38 000 som har en beräknad modest "månadslön" på 16 200 kr/månad (beräknat 2016) och justerar det årligen mellan år 2000 till år 2020 så ger det en genomsnittlig vinstmarginal på - 2,3 % som då egentligen en förlust. (vinstmarginal = vinst / omsättning). Notera att i omsättningen ligger EU-stöden (som det gör i de flesta redovisningar jordbruksföretagen har: Dock så är omsättningen i Jordbruksverket kalkyl beräknat på bruttoomsättning, dvs internt producerat foder är medtaget som omsättning. Skulle denna siffran reduceras till vanlig redovisningssed så blir vinstmarginalen försämrad.¹

Vinstmarginalen är de senaste 20 åren i svagt försämrande. Att verksamheten bedrivs med förlust betyder att den förlusten behöver finansieras på något sätt. Antingen sker det genom ökande av korta eller långa skulder eller alternativt att företagarna tar en skattecredit (skattar inte motsvarande sitt privata uttag). När Jordbruksverket gör sina uppföljningar på livsmedelsstrategin finns inte dessa uppgifterna medtagna i statistiken, men är med i andra delar av värdekedjan. Det kan visa på felaktiga slutsatser då alla led borde beräknas på samma sätt för att korrekt belysa vinstmarginalerna i värdekedjan. Att få en kännedom om hur vinst- eller förlustmarginalen ser ut är viktigt för att identifiera hur stor förbättringen behöver bli för att uppnå vinst.

Styra mot rätt lönsamhetsmått

Utredningen skriver på sidan 46:

Lönsamhet är företagets resultat satt i relation till i företagets bundna egna kapital.

Det är av stor vikt vad som anförs i en statlig utredning. I detta fall bör en reflektion göras över om den definition som utredningen anför är den rätta. Det är av största vikt att jordbrukarna styr efter rätt nyckeltal.

Lönsamhet kan definieras på fler sätt. Generell definition på lönsamhet är en kvot av företagets resultat och någon form av tillgång. Lönsamhet definieras som förräntning, dvs den ränta som verksamheten kan betala till ett bestämt kapital. Då kan verksamheten jämföras med andra verksamheters avkastning.

¹ Källa: Jordbruksstatistisk sammanställning och EAA – Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn inklusive prognos för utvecklingen 2020-2021 samt Länsstyrelsens egna beräkningar (Ove Karlsson).

Datum
2022-02-03

Diarienummer
15285-2021 15285-
2021

Lönsamhet kan även beräknas i förhållande till det bundna eller investerade kapitalet. För beräkning tar man företagets resultat på sista raden (vinst eller förlust) och lägger till kostnadsräntorna, det vill säga resultat före räntekostnader. Det delas sedan med företagets tillgångar till bokfört värde (man kan välja om vill ha alla tillgångar eller bara investerade tillgångar). Den förräntning man får då benämns för Rt (förräntning på totalt kapital). Kvoten talar om vilken ränta som verksamheten kan betala på det totala kapital som man valt. Det blir således en indikation på hur bra verksamheten har gått på det man investerat. Avkastningen blir också jämförbar om samma kapital skulle ha investerats i annat tillgångsslag. Det totala kapitalet kan även beräknas till marknadsvärde. Den förräntning man får fram då är vad verksamheten skulle ha genererat för avkastning om alla tillgångar hade värderats till marknadsvärde just idag. Men den beräkningen är endast aktuell under följande två omständigheter: 1) en helt ny komplett investering i alla tillgångar; 2) om alla tillgångar skulle realiserats och man då hade gjort en beräkning av vilken avkastning man hade haft på dessa tillgångar. Givetvis får man ta hänsyn till avvecklingskostnader och skatter innan det blir en korrekt beräkning.

Utredningen definierar lönsamhet i relation till i företagets bundna egna kapital. Det kallas Re (förräntning på eget kapital). Det kan finnas en fara i att använda förräntning på det egna kapitalet, för det kan motivera onödigt hög skuldsättning. Den situationen uppkommer om företaget har ett bra resultat och ett lågt eget kapital. Då blir förräntningen på eget kapital mycket hög. Om företagaren styrs på det nyckeltalet kan det bli lockande att öka externa skulder för att på så vis minska det egna kapitalet och få ett bättre nyckeltal. Det kan leda till onödigt höga investerings- och skuldnivåer vilket kan vara en fara för företagets konkurrenskraft.

I ett internationellt perspektiv styr jordbruksföretagare i England, USA, och Kanada ofta sina företag på förräntning på totalt kapital (Rt). Man strävar gärna uppnå en lönsamhet på 8% på investerat kapital. Då har man en god vinstnivå och har en lämplig nivå på företagets investeringar. Motsvarande siffra för svenska förhållanden är svår att ange då statistiskt underlag saknas. Beräkningar i olika företag indikerar på att många företag ligger på mellan 1 - 3 %. Tyvärr används detta nyckeltal allt för sällan i Sverige. Det är synd eftersom det är ett genialt nyckeltal som samtidigt väger ihop företagets resultatgenererande förmåga och kapitalets påverkan.

Förbättrad produktivitet kan åstadkommas på många sätt

Utredningen skriver på sid 46:

En förbättrad lönsamhet kan uppnås på flera sätt, dels genom sänkta kostnader (för t.ex. insatta resurser, regelverk, styrmedel), dels genom ökade intäkter genom ökad volym eller ökat försäljningsvärde (marknadspris eller höjt förädlingsvärde).

Lönsamhet kan även åstadkommas genom att tillgångsmassan minskas genom lägre investeringskostnader under förutsättning oförändrat resultat. Detta glöms ofta bort

Datum
2022-02-03

Diarienummer
15285-2021 15285-
2021

bland företagare i sin iver att expandera eller komma över produktionsresurser (typ åkermark).

Utredningen skriver vidare på sid 46:

En förbättrad lönsamhet kan även uppnås genom ökad produktivitet. Produktivitet i sin tur definieras som förhållandet mellan produktionsvolymen och de resurser som förbrukas i produktionsprocessen. En ökad produktivitet innebär t.ex. att en minskad mängd resurser används för en oförändrad produktionsvolym eller att produktionen ökar med en oförändrad resursförbrukning. När produktiviteten ökar bidrar det såväl till minskad resursåtgång per producerad enhet som till företagets lönsamhet.

En förbättrad produktivitet är även att producera varor som håller högre kvalitet och med minskat svinn eller kassationer. En förbättrad produktivitet innebär också att man höjer de använda produktionsresursernas produktionsförmåga genom förbättrande arbete. För åkermarken finns det många faktorer i åkermarkens produktionsförmåga som vi inte utnyttjar utan i stället begränsar. Ett sådant exempel är markpackning eller dålig dränering / bevattning. På djursidan är det djurmiljö och djuromsorg.

En produktivitetsökning kan åstadkommas genom att produktionsprocesserna förbättras i de biologiska processer som produktion av växter och djur innebär. Ett medvetet arbete med produktionens management, dvs daglig skötsel och utförande av åtgärder som har stor betydelse för produktionen leder ofta till stora produktivitetsökningar. Skillnader mellan framgångsrika och mindre framgångsrika företag ligger ofta i just produktionsmanagement.

Det intressanta i detta sammanhang är att medveten satsning på alla de produktivitetshöjande åtgärderna kan bidra till en produktionsökning samtidigt som användningen av produktionsresurser minskar. Detta har stor betydelse på användningen av fossila produkter i produktionen men även på jordbrukets klimatpåverkan. Förbättring av kunskap och färdigheter i produktionsmanagementet lyfter även företagets resultat utan behov av investeringar. Det lyfter således omedelbart lönsamheten.

När är ett företag konkurrenskraftigt och hållbart ekonomiskt?

Utredningen skriver att syftet med utredningen är att ta fram förslag som bidrar till både målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja och klimatmålen och som förbättrar drivmedels- och livsmedelsberedskapen. Dock så måste vi konstatera att förslagen har en relativt sett låg genomförandegrad för att nå syftet. Drivmedel står för ca 4 - 5 % av jordbruksföretagets kostnader. Gödselmedel motsvarande del är också 4 - 5 %. Utredningen har framkommit till att jordbruksavdraget skulle motsvara en kostnadsminskning i skatter med 1,956 miljarder. Dieselskatten i jordbruket motsvarar ca 467 miljoner 2021. Nettoeffekten blir knappt 1,5 miljarder kr som motsvarar ca 2 % av företagets omsättning. Det skulle innebära att förlusten minskar från -2,3 % till -0,3 %. Ett företag som fortfarande redovisar en förlust är inte konkurrenskraftigt. Eftersom det handlar om en minskning av skatten så är det

Datum
2022-02-03

Diarienummer
15285-2021 15285-
2021

inte företagens verkliga konkurrenskraft som förbättras (bättre marginaler i produktion).

Bästa skyddet mot olika former av risker, som på ett eller annat sätt påverkar den ekonomiska risken, är att ha en god ekonomisk ställning i sitt företag. Förutom att ha god soliditet så är det önskvärt att ha en väl tilltagen likviditetsbuffert. Det motiverar också de vinstmarginaler ett företag bör ha för att kunna uppnå önskvärd ekonomisk styrka.

Ett företag kan bedömas som konkurrenskraftigt när det uppnår hållbar vinst. Då har företaget produktionskostnader som är lägre än intäkterna. Vinsten leder till en konsolidering av företaget. Enklast sker det genom att skulderna i företaget minskas eller en kapitalbuffert byggs upp. Konsolidering kan också ske om en värdestegring på jordbruksfastigheterna sker utan att företaget redovisar vinst. Men då behöver värdestegringen vara större än förlusten. Den typen av konsolidering är endast en spekulering. Den blir verklighet först den dagen tillgångarna realiserar.

Ett konkurrenskraftigt företag ska ha utrymme (buffert) för att hantera olika former av risker. Jordbruket har många olika risker att hantera, såväl ekonomiska som biologiska och teknologiska. En av de stora riskerna är marknadsrisken där prissvängningarna på jordbruksprodukter kan vara så stora som +/- 20 - 25 % från ett genomsnittligt pris. Detsamma kan gälla insatsvarorna. En annan stor riskerna är ett allt mer extremt väder till följd av klimatförändringar. 2018 var skörden 45 % av normalt på grund av torka. År 2017 var skörden 85 % av normalt på grund av för blöt väderlek.

Sammantaget innebär detta att ett företag bör vid en beräkning ha en vinstmarginal efter ägarlön på minst 10 - 15 % ett normalt år för att kunna hantera dessa risker och anses som ett hållbart företag. Då skulle ett företag kunna bygga upp en buffert under tre år för att kunna hantera prisfall och klimatet påverkan. När vi jämför det med en genomsnittlig historisk vinstmarginal på -2,3 % så innebär det att vi behöver en stor förbättring av företagets resultat.

Allt detta kan ses som elementärt. Tyvärr finns inte tydlighet i målsättning för vad svenskt jordbruk ska uppnå för vinst och lönsamhet för att vara ekonomiskt hållbart. Jämfört med dagsläget behövs en rejäl förbättring vilket kräver kraftfulla insatser.

BESLUT

Beslut i ärendet har fattats av landshövding Lotta Finstorp efter föredragning av landsbygdsdirektör Ove Karlsson, landsbygdsenheten.

Beslutet har fattats digitalt och saknar namnunderskrifter.